

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”.

Sprawozdanie

z realizacji

Warsztatu Refleksyjnego

będącego podsumowaniem ewaluacji wewnętrznej

Lokalnej Grupy Działania Ślężanie

Warsztat przeprowadzono zgodnie z Wytycznymi MRiRW nr 5/3/2017 w zakresie monitoringu i ewaluacji strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020.

Merytoryczną podstawą przeprowadzenia warsztatu były dane zgromadzone przez biuro LGD, a pochodzące z monitoringu realizacji Strategii, informacji pozyskanych od Samorządu Województwa, danych na temat funkcjonowania LGD, wywiadów z beneficjentami, opinii ekspertów, informacji z gmin na temat sytuacji społeczno-gospodarczej i ankiet internetowych.

Warsztat przeprowadzono w dniu 18 lutego 2020 roku w Sobótce.
Moderatorem warsztatu był Mariusz Wachowicz.

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”.

a. Czy realizacja finansowa i rzeczowa LSR przebiegała zgodnie z planem i można ją uznać za zadowalającą?

- Jeżeli nie, to czy poziom realizacji może negatywnie wpłynąć na realizację celów LSR?
- Jakich można wskazać przyczyn odstępstw od planu?
- Jakich działań można podjąć, by uniknąć ich w kolejnym roku?

Większość przedsięwzięć z planu działania realizowana jest na poziomie pozwalającym niebawem rozliczyć kamień milowy. Niemniej jest kilka działań wymagających jeszcze wysiłku i zaangażowania biura, Zarządu i wnioskodawców.

W przypadku działań ukierunkowanych na rozwój przedsiębiorczości liczba podpisanych umów zapewnia osiągnięcie wskaźników. Jednak kolejny kamień milowy rozliczany będzie na podstawie wypłaconych środków. Dlatego ogłoszono i rozstrzygnięto nabór na pozostałe środki (łącznie z funduszami z bonusu). Obecnie wybrane wnioski podlegają weryfikacji w UMWD. W przypadku rozwijania działalności gospodarczej z podpisanych 4 umów 3 już się rozliczyły. Brakujące do osiągnięcia wskaźników dwie operacje zostały właśnie wybrane przez Radę i podlegają sprawdzeniu w UMWD. O ile w przypadkach premii niebezpieczeństwo niedotrzymania terminów jest niewielkie to w przypadku rozwijania czas potrzebny do podpisania umowy i jej rozliczenia jest niebezpiecznie krótki.

Przedsięwzięcie *Rozbudowa i poprawa standardu infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej na obszarze LSR* realizowane jest zgodnie z planem i niebawem zostanie rozliczone. Działania tego typu realizowane są również w ramach projektu grantowego. Startujące w jego ramach organizacje pozarządowe oraz osoby fizyczne zrealizowały swoje operacje i niebawem będzie możliwe rozliczenie dużego grantu.

Kolejne przedsięwzięcie realizowane poprzez projekty grantowe to *Realizacja wydarzeń edukacyjnych, kulturalnych, rekreacyjnych i artystycznych dla mieszkańców obszaru LSR*. Obecnie prowadzone granty nie zapewniają całkowitego osiągnięcia wskaźników dlatego jeden grant pozostaje do realizacji. Ogłoszone do tej pory projekty grantowe dotyczące publikacji również nie zaspokajają potrzeb i będzie potrzebna kolejna jego edycja.

Projekty grantowe wymagają od LGD dużej sprawności organizacyjnej i dużego zaangażowania. Z uwagi na niewystarczającą liczbę samodzielnych organizacji pozarządowych w wielu przypadkach wnioskodawcy potrzebują asysty na każdym etapie wnioskowania, realizacji i rozliczenia zadania. Wsparciem dla grantobiorców jest 80% prefinansowanie zadań, ale mimo tego NGO potrzebują pomocy w zdobyciu pozostałych 20%. Cały proces prowadzenia grantów jest nie tylko trudny i pracochłonny ale zawiera również duże ryzyko dla LGD, a także generuje znaczące koszty ze względu na niezbędne prefinansowanie.

Projekty współpracy są na etapie uzgodnień przed podpisaniem umowy.

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”.

Rekomendacja:

Zintensyfikować działania w kierunku ogłaszania nowych naborów grantowych. Wspomóc dwóch wnioskodawców rozwijających działalność gospodarczą w procesie uzupełniania braków wskazanych przez UMWD.

Monitorować w UM wszelkie działania związane z weryfikacją wniosków oraz ich rozliczaniem.

b. Czy jakość projektów wybieranych we wszystkich obszarach tematycznych jest zadowalająca?

W jakim stopniu jakość składanych projektów wybieranych we wszystkich obszarach tematycznych wpływa na osiągnięcie wskaźników w zaplanowanym czasie?

- W jakich obszarach tematycznych jakość wniosków budzi wątpliwość?
- Jeżeli nie, to jak odbije się to na realizacji celów LSR?
- Co można zrobić, by podnieść jakość wniosków?

Wnioski pisane przez przedsiębiorców lub przyszłych przedsiębiorców są coraz lepsze. Z jednej strony samodzielnie pisane wnioski posiadają dobrze uzasadnione cele, z drugiej brakuje elementów formalnych. Druga strategia polegająca na wynajmowaniu firm konsultingowych odwraca sytuację. Wnioski są bardzo dobrze przygotowane formalnie i precyzyjnie wpisują się w kryteria, ale często zawierają całe frazy wprowadzone metodą „kopiuj-wklej”. Zasadniczym utrudnieniem są konsekwencje pisania wniosku pod kryteria, wywindowane zobowiązania niezbędne do wygrania konkursu utrudniają jego realizację.

Wnioski wpływające w grantach pochodzą w większości od organizacji pozarządowych. Tylko niektóre NGO mają na tyle skonsolidowane zasoby i doświadczonych osoby by samodzielnie przejść cały proces wnioskowania. Część organizacji musi liczyć na wsparcie pracowników w gminach oraz pracowników biura LGD. W procesie poprawy jakości wniosków widać dużą rolę szkoleń i indywidualnego doradztwa prowadzonego przez biuro.

Rekomendacja:

Skoncentrować wysiłki na doradztwie w stosunku do wniosków, które będą jeszcze składane w ramach grantów.

c. W jakim stopniu stosowane kryteria wyboru projektów spełniają swoją rolę?

- Czy są jednoznaczne, obiektywne, czy pozwalają wybrać najlepsze wnioski?
- Czy wnioskodawcy zgłaszają wątpliwości odnośnie kryteriów, jakie?
- Co można zrobić, żeby poprawić katalog kryteriów?

Kryteria wyboru aspirują by być obiektywne i jednoznaczne. Nie były zmieniane w 2019 roku, co nie oznacza, że nie ma potrzeby korekty. Zgłaszane problemy z interpretacją kryterium innowacyjności, wykorzystania zasobów, ochrony środowiska i definicje grup defaworyzowanych wskazują na potrzebę uszczegółowienia. Punktowanie dodatkowego

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”.

zatrudnienia w premiach powoduje, że wnioskodawcy chcąc podwyższyć swoje szanse na wygraną utrudniają sobie realizację operacji.

Rekomendacja:

Poddać analizie racjonalność zmiany kryteriów na obecnym etapie wdrażania LSR.

d. W jakim stopniu wybierane projekty realizowane w ramach LSR przyczyniają się do osiągnięcia celów LSR i w jakim stopniu przyczyniają się do odpowiadania na potrzeby społeczności z obszaru LGD?

- Jakie zmiany w sytuacji społeczno-gospodarczej nastąpiły i mogą mieć wpływ na dezaktualizację LSR?
- Czy widać zróżnicowania potrzeb między poszczególnymi gminami? Jak i jak można na nie zareagować?

Wszystkie wybrane projekty przyczyniły się do osiągnięcia celów LSR. LSR została opracowana w odpowiedzi na zdiagnozowane problemy społeczne, tak więc każda operacja realizująca LSR wpisuje się w odpowiedź na potrzeby społeczne obszaru LGD.

Uczestnicy warsztatu zweryfikowali aktualność Lokalnej Strategii Rozwoju w aspekcie problemów wynikających z analizy SWOT. Uznano, że nadal aktualne są takie problemy jak: „zaniedbanie obiektów zabytkowych” oraz „ujemny przyrost naturalny, wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym”. Problemy, których znaczenie zmalało to: „niedostateczna liczba miejsc pracy zlokalizowanych na terenie LGD”, „niski poziom przedsiębiorczości i aktywności zawodowej wśród społeczności lokalnej”, „mała aktywność społeczna, w szczególności wśród dzieci i młodzieży” oraz „niewystarczający poziom integracji społecznej oraz niewystarczająco rozbudowana oferta wydarzeń i działań integrujących mieszkańców obszaru LGD”.

Podjęto działania na rzecz integracji nowych władarzy samorządów. Przyniosło to oczekiwane rezultaty ale samo przedsięwzięcie wymaga kontynuacji.

Rekomendacje:

Konsekwentnie wspierać aktywność społeczną w gminach, zarówno w stosunku do władz gminnych jak i NGO.

e. Czy przyjęty system wskaźników sprawdza się i dostarcza wszystkich potrzebnych informacji?

- Czy zbierane dane są wiarygodne a źródła trafne?
- Jeśli nie, to jakie zmiany można wprowadzić na tym etapie?

Zmiany wskaźników dotyczyły jedynie implementacji bonusów. Na tym etapie realizacji strategii nie wydaje się by zmiany były konieczne.

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”.

Z uwagi na to, że duża część działań jest realizowana drogą grantową LGD ma pełny wgląd w sytuację rozliczania wskaźników w tych operacjach. W działaniach dotyczących przedsiębiorczości komunikacja z UMWD nie jest najlepsza. Trudno jest uzyskać wiarygodne informacje o tym na jakim etapie rozliczania są poszczególne operacje. Trudno również o rozliczenie wskaźników rezultatu zapisanych w LSR. Z tego względu niezbędna jest weryfikacja osiągnięcia tych wskaźników poprzez ankietę monitorującą.

Rekomendacje: Wprowadzić rozwiniętą formę ankiety monitorującej, która pozwoli na weryfikację realizacji wskaźników LSR oraz obowiązkowych dezagregacji PROW.

f. Czy procedury naboru, wyboru realizacji projektów są przyjazne dla beneficjentów?

- Jakie zmiany można wprowadzić w procedurach na tym etapie, by podnieść ich użyteczność?

Procedury grantowe i wnioski grantowe są łatwe, ale nie są przyjazne dla beneficjentów, a szczególnie nieprzyjazne i ryzykowne dla LGD.

Z perspektywy wnioskodawców szczególnym utrudnieniem jest przedłużanie się procedury. Powoduje to, że beneficjenci muszą korygować swoje plany już na etapie podpisywanych umów.

Kolejnym problemem jest brak systemowo zapewnionego finansowania projektów grantowych. Założenie, że organizacje pozarządowe będą działać na zasadzie refundacji to wykazanie się kompletnym brakiem znajomości warunków w jakich działają NGO w Polsce. Próba rozwiązania tego problemu przez LGD powoduje dodatkowe koszty ponoszone z powodu zapewnienia prefinansowania.

Rekomendacje: Opracować oczekiwany wzorzec procedur grantowych do zastosowania w kolejnym okresie programowania.

g. Jaka jest skuteczność działania biura LGD (działań animacyjnych, informacyjno-promocyjnych, doradczych)?

Prowadzenie dużej liczby przedsięwzięć metodą grantową wymaga od pracowników biura dużego zaangażowania. Przygotowywanie i ogłaszanie naborów, doradztwo, szkolenia, wsparcie Rady w procesie oceny oraz przygotowanie dokumentacji ponaborowej zajmują większość czasu. Z tego powodu nie pozostaje dużo zasobów na działania promocyjne i animacyjne. Niemniej LGD zaangażowała się w promowanie uprawy konopi, zorganizowała konferencję, uczestniczyła w targach w Niemczech. Propaguje również pszczelarstwo organizując szkolenia i warsztaty w gminach.

h. Jakie zmiany należy wprowadzić w działaniach LGD, by skuteczniej realizowała cele LSR?

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”.

Wspierając wnioskodawców pracownicy LGD zauważają niesymetryczną relację beneficjentów z urzędem. UM ma 4 miesiące na weryfikację wniosku, a beneficjent 14 dni na uzupełnienia. Język dokumentów jest trudny i wymaga tłumaczenia. W kwestii promocji potrzebna wydaje się wycieczka po terenie partnerstwa i zapoznanie członków LGD z tym co dzieje się na obszarze LGD.

i. Inne zagadnienia związane z procesem realizacji LSR;

brak

j. Sposób wykorzystania rekomendacji.

Rekomendacje wypracowane w toku ewaluacji wewnętrznej, której podsumowaniem był warsztat refleksyjny sprzed roku zostały zrealizowane w pełnym zakresie. Obecnie przedstawione rekomendacje zostaną przeanalizowane przez zespół złożony z pracowników biura, zarządu oraz Rady LGD. Realizacja rekomendacji oraz efekty ich wdrożenia będą elementem oceny w kolejnej ewaluacji wewnętrznej.